

BERG SPACE 2016

16. sezóna

LOST

úterý 5. dubna 2016 v 19.30
klub Roxy

Olga Neuwirth   **Lost Highway – suita** pro ansámbl a elektroniku (česká premiéra)

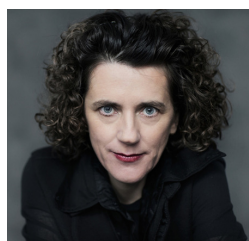
:: přestávka ::

Mauricio Kagel   **Die Stücke der Windrose** (Kusy větrné růžice)
Jihozápad
Sever

Peter Vrábel – dirigent

Orchestr BERG

Marko Ferenc, Anna Romanovská Fliegerová – housle, Ilia Chernoklinov – viola, Helena Velická, Vojtěch Urban – violoncello, Jan Kořínek – kontrabas a baskytara, Tomáš Mika – elektrická kytara, Nikola Květoňová - flétna, Martina Mihulková – flétna a fukací harmonika, Dana Wichterlová – hoboj a fukací harmonika, Kiryl Tseliapniou – klarinet, Irvin Venyš – klarinet a fukací harmonika, Jindřich Pavliš – klarinet, basklarinet a kontrabasklarinet, Roman Fojtíček – saxofony, Jan Šmíd – fagot, kontrafagot a fukací harmonika, Tomáš Bürger – horna, Jan Pohořalý, Pavel Hromádka – trubka, Vít Kořínek – altový a tenorový trombón, Martin Chmelař – trombón, Jiří Genrt – tuba, Karel Vrtiliška – klavír a sampler, Josef Hřebík, Jiří Lukeš – akordeon, Oleg Sokolov, Šimon Veselý – bicí nástroje, Jiří Lukeš – live electronics

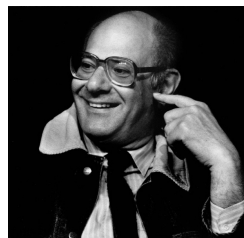
Olga Neuwirth (*1968) se narodila v rakouském Grazu do hudební rodiny. Otec je jazzový klavírista a hudební vědec, strýc Gösta skladatel. Vedle klavíru hrála také na trubku, později experimentovala s těreminem. Jako sedmnáctiletá studovala v rámci ročního pobytu v San Francisku hudbu, výtvarné umění a film, na vídeňské hudební akademii se pak už věnovala jen skladbě. Následovaly tvůrčí pobyty v Paříži (IRCAM – institut pro výzkum zvuku) a Berlíně (stipendium DAAD), významně ji ovlivnili skladatelé Tristan Murail, Adriana Hölszky a Luigi Nono, u nichž studovala soukromě. Je mimořádně zvědavá, zajímá ji prakticky všechno od filmu a výtvarného umění po vědu, psychologii nebo přírodu. Zajímá se také o hudbu nejrůznějších žánrů a proveniencí včetně klubové elektronické scény. Mezinárodní pozornost získala jako dvaadvacetiletá díky uvedení dvou mini oper na festivalu Wiener Festwochen (1991), od té doby je zvána do celého světa. Na řadě svých děl pracovala s texty rakouské spisovatelky Elfriede Jelinek – jde o rozhlasové hry, opery, oratorium nebo skladbu pro recitátora a komorní soubor. Vytvořila také několik zvukových instalací, například pro Centre Pompidou v Paříži nebo pro výstavu Dokumenta v Kasselu. Její zájem o film se projevuje na několika frontách – k několika filmům napsala hudbu, u některých z nich je dokonce autorkou námětu, vytvořila i půlhodinovou hudebně-filmovou fantazii

Durch Luft und das Meer (Vzduchem a mořem), ve své diplomové práci se zabývala hudbou H. W. Henzeho k filmu Alaina Resnaise Láska až za hrob (L'Amour à mort). V roce 2008 vydalo nakladatelství Kairos dvojitě DVD „Music for Films“. Na něm ovšem logicky chybí její nejvýznamnější dílo inspirované filmem...

V rakouském Grazu se 31. října 2003 uskutečnila v rámci festivalu Steirischer Herbst (Štýrský podzim) premiéra opery **Lost Highway**. Vznikla převedením scénáře Davida Lynche a Barryho Gifforda ke stejnojmennému filmu z roku 1997 do scénické podoby – na tom společně se skladatelkou pracovala spisovatelka Elfriede Jelinek. Půdorys filmu sleduje opera velmi přesně - až na jedinou scénu, která má svou specifickou filmovou kvalitu, a nešlo ji proto s úspěchem realizovat na divadle. Velký ansámbl doprovází 5 zpěváků a 6 herců, z ansámblu je vyčleněna skupinka šesti nástrojů – sólistů, jejichž party jsou základem pro práci s live-electronics. Elektronika je významnou a neoddělitelnou součástí této kompozice. Pro dnes uváděnou suitu vybrala skladatelka ty části, ve kterých zpěváci a herci nevystupují, a propojila je za pomoci nového hudebního materiálu. Zajímavostí je, že zachovala pořadí, v jakém se objevují v opeře, přestože děj zde samozřejmě nehraje žádnou roli. Suita začala vznikat v roce 2005, její finální podoba je z roku 2008. Premiéroval ji 25. listopadu 2008 ansámbl MusikFabrik s dirigentem Stefanem Asbury v Cité de la musique v Paříži.

VŠIMNĚTE SI

Vedle tradičních nástrojů můžete obdivovat raritně využívaný kontrabasový klarinet, který je tu navíc použit ve „smrtné“ trojkombinaci s běžným B klarinetem a basklarinetem. Málo také bývá k vidění a slyšení altový trombón, menší a výše znějící než běžný tenorový trombón. Flétnistka, hobojistka, klarinetista a fagotista hrají také na foukací harmoniku – skladatelka zde ovšem požaduje vedle běžně dostupných exemplářů v ladění D dur také harmoniku laděnou v Cis dur nebo Es dur.

Mauricio Kagel: Die Stücke der Windrose (Kusy větrné růžice)

Už když jsem pracoval na skicách pro tento cyklus, rozhodl jsem se často měnit zeměpisné šířky mého hudebního rozjímání. Možná to souvisí s tím, že jsem se narodil na jižní polokouli. Pokud strávíte první a formativní roky života tam, pak se vaše zážitky, touhy, obrazy a iluze propojí s jiným náhledem na světové strany – a ty jsou diametrálně odlišné od podobných emocí a pocitů Evropanů.

Dokonce i dnes pro mě jih není ztělesněním horka ale spíš chladu - Patagonie, Ohňové země a Antarktidy. Sever je naopak cokoliv jiného než studený – neúnavné slunce a ostře řezané stíny, dusivá vlhko, pouštní krajina a sucho. ...

Naše představy mají sklon ke zjednodušení, skládají se z prchavých nebo trvalých dojmů z cest, přednášek a zážitků, ze sympatií a antipatií. Pokud se po několika taktech ocitneme přeneseni do popisovaného místa, můžeme si snad jako posluchači obohatit atmosféru skladby tak, že vyvoláme útržky našich hudebních vzpomínek nebo zážitků z toho místa. ...

Jakýkoliv bod čtyř kvadrantů – sever, východ, jih a západ – vybízí k podrobnému průzkumu terénu. Neustálou výzvou bylo psát pro stále stejné obsazení... jen bicí nástroje mění instrumentář.

Jihozápad (Südwesten)

V této skladbě, kterou společně objednalo Kjótské fórum pro současnou hudbu a Goethe Institut v Tokiu, má cesta začíná na západním pobřeží Mexika a končí na Novém Zélandu.

Po cestě leží Společenské ostrovy (Society Islands), Fidži, Západní Samoa, Nová Kaledonie a Tuvalu. Tyto končiny, stále ještě tajemné, co se týká hudby, mě velice přitahují, protože jsem tam osobně ještě nebyl. O důvod víc přetvořit tuto fascinaci dálkami do hudby, ovšem viděné z dálky.

Zvuky charakteristické pro tuto oblast slyšíme především v bicích nástrojích. Dřevěný buben, trubka z mušle, tam-tam a gongy, čaringa (frčadlo) nebo angklung, ale i jiné zvuky, které vznikají za pomoci nástrojů, které je složité popisovat. Jde o to nechat se tímto regionem inspirovat, aby vznikl jakýsi volný přepis. Posлуhač by měl posoudit, jestli se to povedlo natolik, že se dala do pohybu jeho vlastní fantazie.

Premiéra se uskutečnila 5. listopadu 1993 v japonském Kjótu.

Sever (Norden)

Je pouhou náhodou, že jde o poslední díl mého cyklu? Ačkoliv neexistuje žádné pořadí, ve kterém by mělo být jeho osm částí uváděno, nebylo mi pořadí jednotlivých světových stran v žádném případě lhostejné. Někdy se má zvuková představitost rozjela spontánně a nápady se valily proudem. Některé oblasti této zvukové expedice mi poskytly vítanou příležitost prozkoumat zřejmé ale také záhadné podobnosti, které akusticky spojují kultury i kontinenty.

Ale s nejsevernějším severem (stejně jako s nejjihnějším jihem) je srovnávání většinou nejisté a vede k pochybnému škatulkování. Tady, kde v každém ohledu vládou naprosté extrémy, to není hudba, která by člověku přišla na mysl jako první, ale bílé nekonečno, vytrvalý vítr a téměř naprostá absence lidského života.

Protože špatně snáším i jen mírnou zimu, byla představa pomyslného výletu podél polárního kruhu příjemnou výzvou. Má zimní cesta začíná na mongolské Sibiři a měla končit návštěvou slavnostního rituálu Inuitů v kanadském Hudsonově zálivu. Ale – pokaždé když jsem byl v Kanadě, odhodlaný letět na co nejseverněji položené místo, musel jsem vždy změnit plány kvůli nečekaným termínům zkoušek, rozhovorům nebo mizernému počasí.

Pravý důvod zrealizovat toto přání měl ale původ jinde. Před více jak čtyřiceti lety jsem jako účastník nábožensko-historického semináře četl pojednání o sibiřských mýtech, původu šamanů, symboliky jejich převleků a transcendentální roli všudypřítomného kouzelného bubínku. Především role hudby při magickém uzdravování mi nešla z hlavy. Bohužel jsem ale po tolika letech zapomněl jak jméno autora tak název textu.

Tak jsem se rozhodl vydat se úplně jiným směrem – na výlet do mě samotného. Místo pokusů o autentický přístup jsem se rozhodl, že do hudby převedu mé tehdejší dojmy z četby – tedy že zrekonstruuji zvuky a rytmy, které jsem si tehdy představoval, aniž bych slyšel jediný tón původní hudby. Sever tedy vznikl jako bych psal zvukovou recenzi knihy, která už je dlouho ztracena, za pomoci útržků vzpomínek, které zbyly jako jediný výchozí materiál.

Tato hudba nemá vztah k ničemu prožitému fyzicky na místě nebo k etnomuzikologickým nahrávkám. Nečiní si proto v žádném případě nárok na něčím podloženou autenticitu. Přesto může posluchač, například u bicích, rozpoznat nástroje a jiné předměty, které v oněch zeměpisných šířkách patří mezi základní pojmy. Zvířecí kůže, kameny, vítr, oheň, voda, vrzání sněhu, praskání ledu jsou zde přítomny buď samy o sobě, nebo tak, že – jak říkají filmoví ručaři – jsou autentičtější než skutečnost. Když jsem psal, nevedla mě ani tak specifická znalost materiálu, spíš jsem dal příležitost své paměti. Výsledkem je hmatatelná dramaturgie, přičemž stav vytržení myslí jde dílu k duhu.

Když byla skladba skoro hotová, přečetl jsem si v knihkupectví titul jednoho svazku, který ležel společně s mnoha dalšími na stole. Připadal mi povědomý a opravdu – vida! – znovu jsem objevil zdroj svých představ*. Protože ani trochu nevěřím na nahodilost náhod, přivítal jsem knihu jako přátelské gesto jakéhosi duchovního pomocníka, jehož zjevení se jen trochu opozdilo.

Sever objednal Ensemble intercontemporain, je věnovaný Karlu Rarichovi. Premiéra se uskutečnila 23. dubna 1995 v pařížském Cité de la Musique.

*) Mircea Eliade: Šamanismus a nejstarší techniky extáze (1951; česky vydalo v roce 2000 nakladatelství Argo)

Orchestr BERG je špičkové těleso, které již řadu let přináší svěží vítr na českou hudební scénu – uvádí inovativní a zároveň divácky atraktivní projekty kombinující současnou hudbu s tancem, filmem, divadlem, projekcemi apod. Vystupuje často mimo tradiční koncertní sály. Orchestr BERG je jediným českým orchestrem, který pravidelně objednává a ve světových premiérách na svých akcích uvádí novinky českých skladatelů především mladé generace. Má tak na svém kontě již více než stovku světových premiér. V českých premiérách také představuje tvorbu těch nejvýznamnějších zahraničních skladatelů, mimo jiné i hudební divadlo Schwarz auf Weiss Heiner Goebbelse, hudebně filmový kus Up-close Michela van der Aa, unikátní celovečerní kompozici In vain Georga Friedricha Haase nebo legendární dílo Györgye Ligetiho Poème symphonique pro 100 metronomů. Orchestr BERG uvedl celou řadu vlastních originálních projektů, například ve spolupráci s tanečnicí 420PEOPLE, režisérkou Petrou Tejnorovou, choreografkou Mirkou Eliášovou nebo režisérským duem SKUTR. Spolupracuje také s nejvýznamnějšími českými organizacemi, mezi nimiž jsou například Národní divadlo, Židovské muzeum v Praze, Centrum současného umění DOX, festivaly Struny podzimu, Pražské jaro, Hudební fórum Hradec Králové ad. Věnuje se i edukativním projektům. www.berg.cz

Peter Vrábek je slovenský dirigent, který žije a pracuje v Praze. V roce 1995 založil Orchestr BERG a určil jeho hudební směřování – díky němu je dnes tento orchestr oceňován jako jedinečný interpret hudby 20. století a hudby soudobé. Spolupracuje se soudobou českou skladatelskou špičkou a vytváří inspirativní tvůrčí prostor pro vynikající umělce mladé generace. Je držitelem Ceny Gideona Kleina. Za svoji práci s Orchestrem BERG získal v roce 2010 od České hudební rady / UNESCO ocenění za zásluhy o kvalitu a šíření české hudby.

FANDÍTE NÁM? STAŇTE SE ČLENY KLUBERGU!

**Chcete podpořit jedinečné projekty z oblasti nového umění?
Zajímá Vás, co se v BERGu chystá, a chcete u toho být jako první?
PŘIDEJTE SE!**

Patronkou KLUBERGu je paní Soňa Červená, herečka a zpěvačka.
Měsíční členský příspěvek: 123 Kč (jednotlivec) / 234 Kč (ve dvou)

ČLENOVÉ KLUBERGU VZKAZUJÍ

„Jste úžasní, jak se neustále zdokonalujete a vymýšlíte nové a nové nápady!!! Gratuluji, obdivuji a držím palce:-)!!!!“ Martina B.

„Držím palce do další činnosti, obdivuji koncepci a koncerty se mi moc líbí.“ Jana M.

DĚKUJEME VŠEM ZA PODPORU!

víc informací: www.kluberg.cz

Obrátit se můžete také na Evu Kesslovou – T: 604 205 937, E: kluberg@berg.cz

DĚKUJEME TĚM, KTEŘÍ NÁM POMÁHAJÍ!

DÁRCI: RNDr. Ondřej Jäger, RNDr. Jiří Kessler, Ing. Tibor Lopušán, Vlasta Plocková, Eva a Norman Ridenourovi, manželé Špírkovi

KLUBERG (klub dárců Orchestru BERG)

Petr Adler, manželé Bahbouhovi, Soňa Červená, Václav Eis, Štěpánka Havlová, Lucie Chrápavá, Adéla Kovářová, Drahoslava Krnáčová, Rudolf Kryl, Jiří Kubíček (ve dvou), Rudolf Leška (ve dvou), Jana Macharáčková, Jiří Malíř, Jáchym Novotný, manželé Ridenourovi, Ivan Studený, Kateřina Svatoňová, Ing. Tomáš Svatoň, manželé Valcháři, Zuzana Zuberová a jeden anonymní člen

ANDĚLÉ (dobrovolníci)

Věra Babišová, Radvan Bahbouh, Eva a Tonda Blomannovi, Jan Brázda, AK Anna Císařová & Peter Babiš, Martina Čápková, manželé Činčerovi, Valerij Durdil, Dominik Dvořák, Josef Dvořák, Pavel Dvořák, Rut Fialová, Jiří Hajdyla, Ondřej Holas, Aleš Janíček, Tomáš Jindříšek, Martina Kaňková, Jiří Kessler, Jitka Kloučková, Adam Kneblík, Šimon Kočí, Ivana Kolářová, Johana Kratochvílová, Drahoslava Krnáčová, Maja Madarová, Daniel Mikolášek, Alena Miltová, Pavel Moc, Ester Nemjová, Martin Pavala, Michal Pečeňa, Kateřina Plevová, Eva Ridenourová, Michael Romanovský, Majka Semotánová, Michaela a Howard Sidenberg, Petr Somol, Jonáš Starý, Lukáš Trnka, Pavel Trnka, Jan Trojan, Pavel Trojan Jr., Michaela Volfová, David Zábranský a Jan Zázvůrek...

PODPOŘILI

Ministerstvo kultury ČR, Magistrát hl. m. Prahy, Nadační fond Avast, Partnerství OSA

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Český rozhlas, HISvoice, Literární noviny, Radio 1

Děkujeme kreativní agentuře Brainz.cz za vizuální styl.

texty: Eva Kesslová